مطالعات محیطی هفت حصار شماره بیست و ششم/ سال هفتم/ زمستان ۱۳۹۷
صفحات ۴۸-۳۵

بررسی شاخصه‌های موثر بر هویت مکان در مسکن اجتماعی (مطالعه موردی: مسکن مهر گلها، همدان)[۱]

مریم حسینی*، امید دژدار**

تاریخ دریافت مقاله: ۹۷/۵/۱۵
تاریخ پذیرش مقاله: ۹۷/۷/۱۷

چکیده

از پیشنهادات اخیر دولت در راستای دستیابی به هدف تأمین مسکن در توان مالی خانوارها، پروژه مسکن اجتماعی برای اقشار کم‌درآمد است و از نکات مهم در این مساکن توجه به کیفیت مساکن تولیدی در برابر سرعت بالای این ساخت و سازها است و ممکن است کشور را در آینده با مشکلاتی پیچیده و بعضاً غیرقابل حل همچون بافت فرسوده شهری و حاشیه‌نشینی روبرو کند. هویت‌مندی و اقدام برای تقویت آن یکی از موضوعات مهم است که توجه به آن، بهبودبخش بسیاری از مشکلات پیشروی این مساکن باشد. بنابراین این مقاله با هدف ارتقای هویت‌مندی مساکن برای اقشار کم‌درآمد و انتخاب مسکن مهر گلها در همدان به عنوان نمونه موردی و با رویکردی کاربردی و دیدگاهی فرآیندگرا انجام شد. فنون مورد استفاده در گردآوری اطلاعات مورد نیاز پژوهش، مطالعات اسنادی و کتابخانه ای، مشاهده و پرسشنامه بود که در میان ۱۰۰نفر جامعه نمونه توزیع شد. یافته های کلی پژوهش نشان می‌دهد؛ تاثیر متغیرهای "کالبدی-فضایی"، "عملکردی-ساختاری"، "دسترسی به خدمات‌شهری"، "مردم و روابط اجتماعی" و "حس تعلق" در نمونه‌ی مورد مطالعه با ۹۵ درصد اطمینان تایید می شود و این متغیرها تاثیر معناداری بر ارتقا هویت مکان دارند.

واژگان کلیدی

هویت مکان، مجتمع مسکونی، مسکن اجتماعی، مسکن مهر گلها

* کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان
** استادیار گروه معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان Email: Odejdar@yahoo.com

۱- این مقاله مستخرج از رساله کارشناسی ارشد خانم مریم حسینی تحت عنوان "بررسی شاخصه‌های موثر بر هویت مکان مجتمع های مسکونی برای اقشار کم‌درآمد در قالب طراحی خانه‌های ارزان‌قیمت" است که به راهنمایی دکتر امید دژدار در دانشگاه آزاد واحد همدان انجام پذیرفته است.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.7.26.5.9]

مقدمه

هویت ایرانی بیانگر خصوصیات فرهنگی و مشخصات این سرزمین است. موضوعی که باید در تمام شئونات زندگی، بخصوص عرصه معماری و شهرسازی نیز متجلی شود. مسکن به عنوان اساسی‌ترین نیاز بشر همواره مورد توجه سیاستمداران و متولیان امور شهری بوده است. در این راستا نیاز به بهره‌برداری سریعتر از طرح‌های تولید مسکن، بهینه‌سازی فرایند طراحی و ساخت و به وجود آمدن امکان بکارگیری دانش و تجربه پیمانکاران و فن‌آوری‌های نوین ضرورت می یابد. مسکن و برنامه‌ریزی مسکن از دیدگاه‌های مختلف مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است .در نظریات توسعه و قطب رشد، مشکلات حاد مسکن امری گذرا و از ملزومات برنامه‌های توسعه برشمرده می‌شود(شفاعت، ۱۳۸۵: ۱۰). در مقابل در تئوری : وابستگی و نظریات شهر گریزانه وخامت مسکن به مثابه محصول نابرابری و جریان یک‌طرفه امکانات از حاشیه به مرکز قلمداد شده‌است(اطهاری، ۱۳۸۲). دیدگاه دیگر مربوط به تأمین مسکن برای گروه‌های کم‌درآمد در قالب مسکن اجتماعی است که برنامه‌های حمایتی مربوط به ساخت مسکن برای طبقات با استطاعت پایین را فراهم می‌آورد(شفاعت،۱۳۸۵ : ۳۲۷). با توجه به اهمیت مسکن در ابعاد اجتماعی -اقتصادی- فرهنگی پرداختن به موضوع با تأکید بر اقشار کم‌درآمد می تواند ضمن شفافیت در بخش مسکن به برنامه‌ریزی برای برطرف نمودن مشکلات منتفی شود. یکی از سیاست‌های مسکن در ایران، سیاست مسکن اجتماعی است که با نام "مسکن مهر "شناخته می‌شود. با توجه به حجم بالای ساخت مسکن و هزینه بسیار بالای ساخت این گونه مجتمع‌های مسکونی، میزان هویت‌مندی آن‌ها همواره مورد بحث کارشناسان در حوزه‌های مختلف مسکن بوده است. از سوی دیگر، با توجه به آن که مدت زمان زیادی از ساخت و تحویل واحدهای موسوم به مسکن مهر نمی گذرد، تحقیقات اندکی با موضوع مسکن مهر و به ویژه جنبهٔ کیفی آن صورت پذیرفته است. امری که عدم توجه به آن می‌تواند، تأثیر سیاست‌های نامبرده را کم‌رنگ و حتی بی‌نتیجه نماید. در واقع مفهوم کیفیت مسکن که از سنجش هویت‌مندی مکان قابل دستیابی است، بخش اثرگذار و البته فراموش‌شدهٔ مسکن مهر است.

با توجه به هدف اصلی این پژوهش که بررسی شاخصه‌های موثر بر هویت_مکان مسکن_اجتماعی است، این پرسش مطرح می‌گردد که کدام شاخص‌های هویت‌بخش به فضا بیشترین تاثیر را بر حس تعلق ساکنین مساکن اجتماعی دارد؟ و چگونه می توان حس هویت‌مندی به فضا را در میان ساکنین مساکن اجتماعی افزایش داد؟

بیان مساله

مهاجرت بی‌رویه‌ی روستاییان، شهرها را با معضل کمبود زمین مواجه کرد که ساخت مجتمع‌های مسکونی بلندمرتبه راهکاری در جهت جبران ناشی از کمبود زمین بود(صمدی فرد و همکاران، ۱۳۹۲). ورود مجتمع‌های مسکونی به ایران به قدری سریع اتفاق افتاد که فرصتی برای تطبیق تفکرات موجود در معماری سنتی مردم ایران با معماری آنها به وجود نیامد. این عدم تناسب باعث بروز مشکلاتی بین ساکنین این مجتمع‌ها شد که شامل تنوع فرهنگی، تضاد فرهنگی، ضعف در روابط صحیح اجتماعی، تراکم جمعیت، از خود بیگانگی اجتماعی،کمبود فضاهای فرهنگی و آموزشی و تفریحی و فقدان فضای سبز و ...هستند .این معضلات خود دلیلی بر کاهش هویت‌مندی این مجتمع‌ها شده است(طاهایی، ۱۳۸۱).

از طرفی دیگر برخی کشورهای درحال توسعه که در جهت حل کمبود مسکن خود اقدام کرده‌اند، از روش‌های تامین مسکن اجتماعی بهره برده اند(حبیبی و همکاران، ۱۳۶۷). مسکن اجتماعی یا به طور عام مسکن ارزان قیمت یک مفهوم نسبی است و درهرصورت، ارزان بودن نباید کیفیت مسکن بودن یک فضا را تحت تاثیر قرار دهد. درجدول زیر مفهوم مسکن اجتماعی از دیدگاه صاحب‌نظران آورده شده است.

جدول۱- مفهوم مسکن اجتماعی از دیدگاه صاحب نظران (ماخذ: نگارنده)

صاحب نظر	تعریف مسکن اجتماعی
وزارت راه و شهرسازی، ۱۳۹۳	نظام مسکن اجتماعی در هیچ کشوری منحصر به یک روش نیست. اما وزن و نوع ترکیب آن‌ها متفاوت است.
Kromhout et al, 2012	هیچ تعریف واحدی از مسکن اجتماعی وجود ندارد، اما به طور کلی هدف، دسترسی به مسکن مقرون به صرفه است.
پورمحمدی، ۱۳۹۳	مسکن اجتماعی عمدتا مرتبط بر اهداف اجتماعی است و بر اساس حداقل های قابل قبول و احیانا پایین‌تر از استانداردهای الگوی مصرف مسکن تولید می‌شود.
دلال‌پور، ۱۳۷۰	زیربنای مفید آن‌ها تا ۵۰ متر مربع بوده و به صورت انبوه با دخالت و مشارکت دولت ساخته می‌شوند.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.7.26.5.9]

مروری بر پیشینه سیاست‌ها و برنامه‌های مسکن اجتماعی برای گروه‌های کم‌درآمد طی سه دهه گذشته در ایران نشان می‌دهد که مسکن اجتماعی همواره با سیاست‌های گوناگون همراه بوده که می‌توان آن‌ها را در قالب دو رویکرد کلی بیان نمود:

رویکرد اول: سیاست زمین حمایتی است که به دهه ی اول بعد از انقلاب و تا پایان برنامه دوم مربوط می‌شود که در قالب این سیاست، زمین به صورت انفرادی و تعاونی با قیمت منطقه‌ای واگذار می‌شد.

رویکرد دوم: سیاست مسکن حمایتی است که در دوره‌ی برنامه سوم شکل گرفت و بحث قانون استیجار و احداث و واگذاری مسکن به صورت اجاره به شرط تملیک در آن مطرح شد(دلال پور محمدی، ۱۳۷۰).

در این میان شاخص نادیده گرفته شده در تامین مسکن هویت مکانی است که از دو طریق می‌تواند بر محیط تاثیر بگذارد؛ یکی از لحاظ کالبدی و عملکردی که باعث ایجاد خوانایی در محیط می‌شود و دیگری از طریق ویژگی‌های حسی و عاطفی که باعث ایجاد پیوند تعلق مکانی بین فرد و مکان است.

احساس هویت به مجتمع‌های مسکونی در سال‌های اخیر توجه محافل علمی زیادی را به خود جلب کرده است .بخشی از این توجه ناشی از آگاهی است که پیوندهای مکان – شخص به دلیل جهانی سازی و افزایش قابلیت جابجایی و سرعت ساخت و ساز، شکننده تر شده است و بخش دیگر مربوط به مسایل محیطی است که وجود مکان‌های بااهمیت برای ما و ارتباطات ما با آن‌ها را بیش از حد تهدید می کند. بررسی هویت مجتمع‌های سریع الاحداث معاصر به عنوان محور اصلی تحقیق حاضر، مبین رابطه عاطفی فرد و مکان خاص است که بر شناخت و عاطفه او تکیه دارد(Proshansky et al 1983 به نقل از مسعودی راد، ۱۳۸۸). مدل‌های زیر به صورت مختصر بیان کننده عناصر هویت‌بخش به مجتمع‌های مسکونی است:

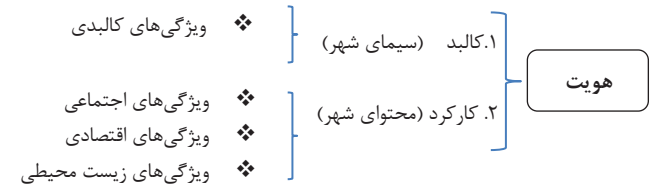

نمودار ۱: عوامل موثر بر هویت‌مندی مجتمع‌های مسکونی (منبع : نگارنده)

با توجه به آنچه تا کنون در مبانی نظری تحقیق مورد بحث و بررسی قرار گرفت بطور کلی می‌توان به این نتیجه رسید که هویت‌مندی مسکن و مجتمع های مسکونی دارای دو بعد ۱.کالبدی و ۲. کارکردی است که هریک به ترتیب ویژگی های کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی آن‌ها را در بر می‌گیرد. به میزانی که بتوان این عناصر را در مجتمع‌های مسکونی اجتماعی که برای اقشار کم‌درآمد طراحی و ساخته می‌شوند تقویت کرد، می‌توان ادراک ساکنان را از کیفیت‌های محیطی افزایش داد و متعاقب آن با هویت‌مند نمودن فضا موجب رضایت و افزایش حس تعلق به مکان ساکنان آن‌ها گردید.

در این پژوهش سعی گردید بر روی مهمترین مسأله حال حاضر شهرهای جدید به گفته بسیاری از کارشناسان، یعنی بحث هویت مجتمع‌های مسکونی و اثر آن بر تعلق مکانی ساکنان مسکن اجتماعی پرداخته شود. برای این منظور مؤلفه‌های موثر در هویت‌بخشی به شهر از دیدگاه‌ها و نظریات استخراج و در مجتمع‌های مسکونی مورد مطالعه و بررسی گردید. مولفه‌های هویت بخش بر میزان رضایت افراد از محیط تأثیر می‌گذارد. از این رو ضروری است که مدیریت مجتمع‌های مسکن مهر، نسبت به ارزش‌های ایرانی و خدمات عمومی مبادرت کرده و در تصمیمات اجرایی به آسایش و رفاه ساکنان توجه نمایند متناسب با نیاز ساکنان نسبت به افزایش خدمات و امکانات اقدام نماید؛ بدیهی است که این امر تعلق ساکنان به مجتمع‌های مسکونی را افزایش داده و مجتمع‌های مسکونی هویت‌مندی را دربر خواهد داشت و مهمتر اینکه به موفقیت این طرح ملی خواهد انجامید. در این مقاله مسکن مهر گلها با مساحتی معادل ۲۱.۸ هکتار در جبهه شمال شرقی شهر همدان به عنوان نمونه مورد بررسی انتخاب شده است.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.7.26.5.9]

تصویر۱: موقعیت منطقه مورد مطالعه (ماخذ: www.googlearth.com)

مجتمع مسکونی مهر گل‌ها در همدان یکی از مجتمع‌های مسکونی جدیدالاحداث در شهر همدان است که در حاشیه شهری آن قرار گرفته و تا حدودی مورد بی‌توجهی واقع شده است. این پژوهش در نظر دارد با سیاست انتخاب این مجتمع به عنوان نمونه مورد بررسی به شناخت عناصر کالبدی و اجتماعی موجود در این مجتمع مسکونی که باعث افزایش هویت‌مندی ساکنان به آن می‌شود بپردازد. بر این اساس از تکنیک‌های گردآوری اطلاعات شامل مصاحبه، مشاهده، پرسشنامه و اسناد و مدارک استفاده شده است.

روش تحقیق

روش تحقیق این مطالعه به صورت کمی و بر اساس تکنیک‌های گردآوری اطلاعات شامل مصاحبه، مشاهده، پرسشنامه و اسناد و مدارک و از نوع نمونه موردی(مسکن مهر گلها) است و برای جمع‌آوری اطلاعات، از روش کتابخانه‌ای و پیمایشی و برای تحلیل آن‌ها از نرم افزار spss، روش‌های معادلات ساختاری و آزمون t کمک گرفته شده است. به طوری که در نهایت این پژوهش بتواند رابطه و تاثیر هر یک از مولفه ها را بر عامل هویت مکان، مورد بررسی قرار دهد.

در این پژوهش جهت بالا رفتن ضریب واقعیت و اعتبار تحقیق مورد نظر، سعی فراوانی در انتخاب مناسب جامعه آماری، گروه‌های سنی، اجتماعی، جنسی، مدت سکونت، وضعیت سکونت و ... بر اساس جدول(۲) شد. برای این منظور پرسشنامه هایی طراحی شده است که طراحی این پرسشنامه بر اساس یافته های قبلی و مستندات موجود است و بین ۱۰۰ نفر از ساکنان مجتمع به صورت اتفاقی تقسیم شد و از آن ها خواسته شد که به سوال ها پاسخ دهند. پر کردن پرسشنامه ها در ساعات مختلف شبانه روز در طی ۲ هفته‌ی اول اسفندماه (در ساعات ۱۲-۹ صبح و ۸-۴ عصر) و بیشتر از افراد موجود در فضاهای باز، محلات تجمع داخل مجتمع، مغازه داران ، زنان خانه دار و. .. بوده است و سعی شده بین جنسیت پاسخ‌دهندگان تعادل ایجاد شود.

جدول ۲:جامعه آماری مورد بررسی به تفکیک جنسیت، سن، مدت سکونت، تحصیلات و بومی بودن

جنسیت		سن				مدت سکونت			تحصیلات				بومی بودن	
زن	مرد	زیر ۲۰	۳۵-۲۰	۵۰-۳۵	بالاتر از ۵۰	کمتر از ۲ سال	۲ تا ۳ سال	بالای ۳ سال	زیر دیپلم	دیپلم و فوق	کارشناسی	ارشد و بالاتر	بومی	غیر بومی
۵۵	۴۵	۵/۱	۶۱/۲	۲۹/۶	۴/۱	۲۲	۴۷	۳۱	۲۷	۴۵	۲۷	۱	۷۶	۲۴

ماخذ: نگارنده

در مجموع پرسشنامه‌ای شامل ۵ شاخص اصلی تحقیق، در قالب ۲۷ عدد سوال پنج گزینه ای طراحی گردید که این سوالات شاخصه‌های کالبدی و اجتماعی موثر بر هویت مکان در مجتمع مسکونی (شاخصه‌هایی همچون :کالبدی-فضایی، عملکردی-ساختاری و. ..) مورد اقامت را مورد سنجش قرار می‌دهد.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.7.26.5.9]

تحلیل و بررسی هویت مکان در مسکن مهر گلها

۲۷ شاخص هویت‌بخشی به مجتمع‌های مسکونی (کالبدی و اجتماعی) ابعاد تحت تجزیه و تحلیلی را نشان می‌دهد که برای هر پارامتر مورد نظر چند سوال در نظر گرفته شده است بطور مثال:

- کالبدی-فضایی (شامل ۶ شاخص)
- عملکردی-ساختاری (شامل ۴ شاخص)
- دسترسی به خدمات شهری (شامل ۵ شاخص)
- مردم و روابط اجتماعی (شامل ۸ شاخص)
- و حس تعلق (شامل ۴ شاخص)

بر اساس آنچه بیان شد چهارچوب مفهومی پژوهش بر اساس مدل زیر ارائه می گردد.

نمودار ۲: مدل پژوهش

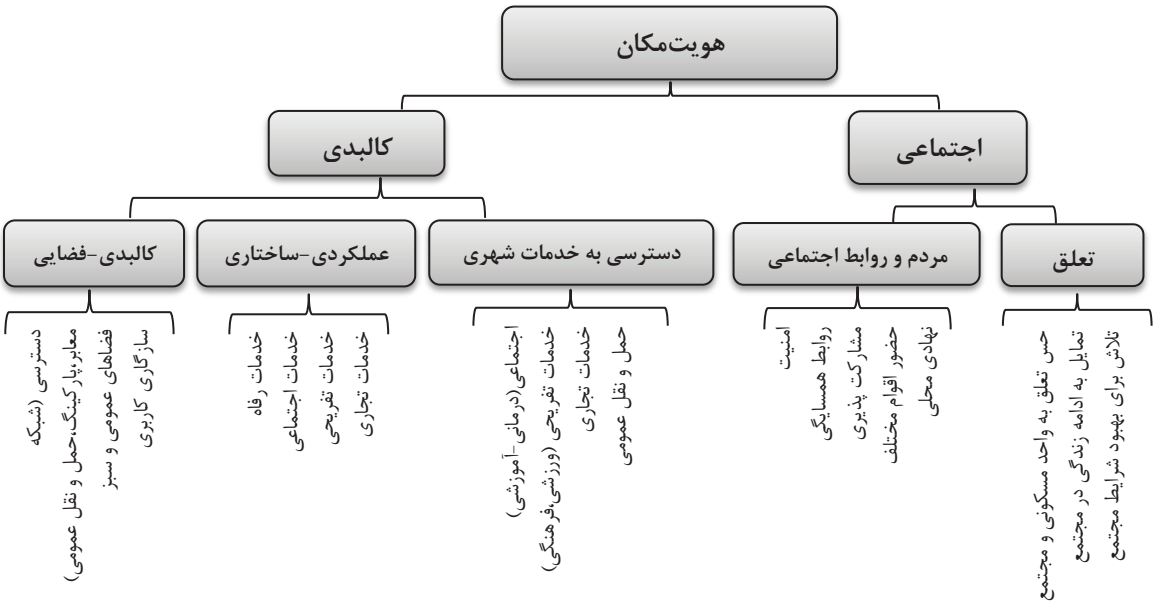

ماخذ: نگارنده

این تحقیق به طور کلی ماهیتی کمی و کیفی دارد. به همین منظور روش پیمایش و پرسش از کاربران ساکن در این مجتمع مسکونی انتخاب شده‌است و نظر آن‌ها مورد تحلیل قرار گرفته و نتایجی را بدست داده‌اند که در ادامه بدان‌ها می‌پردازیم.

عوامل مورد بررسی بر هویت مکان

همان‌طور که در مبانی نظری آورده شده است متغیرهای مرتبط با هویت مکان در مجتمع‌های مسکونی به دو دسته کلی متغیرهای کالبدی و اجتماعی طبقه‌بندی می‌شوند. در همین راستا، نحوه اثرگذاری هرکدام از این متغیرها بر هویت مکان مجتمع سنجیده خواهد شد.

به همین منظور از روش آلفای کرونباخ که مهم‌ترین و پرکاربردترین روش محاسبه میزان پایائی ابزار اندازه‌گیری در نرم‌افزار Spss است، استفاده می‌کنیم. چنانچه این مقدار بیش‌تر از ۰.۷ باشد، می توان گفت ابزار دارای پایائی بالایی است. به عبارتی، گویه‌های یک مقیاس یا شاخص از همسازی بالایی جهت سنجش آن برخوردارند و برعکس، مقدار کم آلفا دلالت بر پایائی پائین ابزار اندازه‌گیری دارد(حبیب پور،صفری،۱۳۹۰:۳۵۸).

جدول۳: بررسی پایایی پژوهش

Item No.	Cronbach Alpha
۲۷	۰/۸۷۶

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.7.26.5.9]

همانطور که مشاهده می شود در پژوهش صورت گرفته، مقدار آلفای کرونباخ استاندارد ۰/۸۷۶ است که نشان‌دهنده این است که پژوهش صورت گرفته از پایایی مناسبی برخوردار است و نتایج حاصله قابل اتکا است. بنابراین پس از بررسی پایایی پژوهش و مثبت بودن نتایج به تحلیل و ارزیابی می‌پردازیم.

آمارهای توصیفی گویه‌های هر شاخص

آمارهای توصیفی شامل درصد پاسخ‌ها به هر سوال و میانگین بدست آمده هر سوال در جدول زیر آورده شده است.

جدول۴: آمارهای توصیفی سوالات

شاخص‌ها		سوال	مجموع درصد پاسخ‌های زیاد و خیلی زیاد	میانگین
هویت مکان در مجتمع‌های مسکونی کالبدی	کالبدی-فضایی	دسترسی معابر	از این مجتمع مسکونی به راحتی می‌توان به مرکز شهر دسترسی داشت.	۵۶	۳/۲۵
			گردش و رفت و آمد در سراسر مجتمع مسکونی آسان است.	۶۴/۳	۳/۶۳
		دسترسی پارکینگ	فضای خوبی جهت استفاده به عنوان پارکینگ در این مجتمع مسکونی وجود دارد.	۶۴	۳/۵۵
		دسترسی حمل و نقل عمومی	در این مجتمع مسکونی وسایل حمل و نقل عمومی از قبیل: تاکسی، اتوبوس به راحتی در دسترس هستند.	۵۴/۱	۳/۲۹
		فضاهای عمومی	این مجتمع مسکونی به راحتی به قسمت‌های مهم شهر دسترسی دارد.	۳۵/۷	۲/۸۶
		فضای سبز	در این مجتمع مسکونی فضای سبز کافی و مناسب برای استراحت و آرامش وجود دارد.	۲۶/۶	۲/۴۵
		سازگاری کاربری	فضاها و کاربری‌های اطراف این مجتمع مسکونی کاملا با فضای مسکونی آن همخوانی دارد.	۳۰/۶	۲/۸۶
	عملکردی ساختاری	خدمات رفاه	این مجتمع مسکونی از لحاظ خدمات رفاهی مانند مسجد، کتابخانه و. .. در شرایط مناسبی قرار دارد.	۱۱/۲	۲/۱۹
		خدمات اجتماعی	این مجتمع مسکونی از لحاظ خدمات اجتماعی مانند درمانگاه، کیوسک پلیس و. .. در شرایط مناسبی قرار دارد.	۳۱/۶	۲/۵۴
		خدمات تفریحی	در این مجتمع مسکونی فضاهایی برای تفریح و گذراندن اوقات فراغت در نظر گرفته شده است.	۱۸/۴	۲/۲۷
		خدمات تجاری	در این مجتمع مسکونی به راحتی می‌توانم خریدهای روزانه را انجام دهم.	۳۷	۲/۸۶
	دسترسی به خدمات شهری	درمانی	در این مجتمع مسکونی به راحتی می توان به مراکز درمانی از قبیل درمانگاه‌ها، بیمارستان‌ها و. .. دسترسی داشت.	۶۰/۲	۳/۳۸
		آموزشی	در این مجتمع مسکونی به راحتی می توان به مراکز آموزشی از قبیل مدارس، دانشگاه‌ها و. .. دسترسی داشت.	۵۲	۳/۲۴
		تفریحی (ورزشی، آموزشی)	در این مجتمع مسکونی به راحتی می توان به مراکز تفریحی دسترسی داشت.	۲۳/۲	۲/۵۰
		خدمات تجاری	در این مجتمع مسکونی به راحتی می‌توان به فروشگاه‌ها و مراکز تجاری دسترسی داشت.	۲۶/۵	۲/۵۰
		حمل و نقل عمومی	در این مجتمع مسکونی به راحتی می‌توان به وسایل حمل و نقل عمومی از قبیل تاکسی و اتوبوس دسترسی داشت.	۶۳/۲	۳/۳۷

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.7.26.5.9]

		امنیت	شما آدم های خرابکار(سارق، معتاد و. ..) را در سطح مجتمع مسکونی می‌بینید.	۲۴/۵	۲/۸۲
			اعمال خرابکارانه (دزدی، مردم آزاری، ریختن زباله در مجتمع مسکونی و. ..) زیادی در این مجتمع مسکونی اتفاق می‌افتد.	۳۶/۷	۲/۹۴
			در این مجتمع مسکونی در شب احتمال رویارویی با خطر برای شما وجود دارد.	۱۶/۳	۲/۵۴
اجتماعی	مردم و روابط اجتماعی	روابط همسایگی	در این مجتمع دوست شدن با مردم و بدست آوردن شناخت از آن ها آسان است.	۳۹/۸	۳/۰۸
		مشارکت‌پذیری	ساکنان این مجتمع مسکونی در انجام امور مختلف مشارکت می‌کنند.	۴۲/۹	۳/۰۶
		حضور اقوام مختلف	اقوام مختلفی در این مجتمع مسکونی ساکن هستند.	۵۷/۱	۳/۷۶
		نهادهای محلی	در این مجتمع مکان‌هایی برای حل مشکلات وهمکاری ساکنان وجود دارد.	۲۶/۵	۲/۵۲
		حس تعلق به واحد مسکونی و مجتمع	من احساس می‌کنم این مجتمع مسکونی قسمتی از وجود من است.	۳۱/۶	۲/۸۴
			هیچ جای دیگری در شهر همدان برای من، از نظر راحتی و آسایش با این مجتمع مسکونی قابل مقایسه نیست.	۱۶/۳	۲/۲۷
		تمایل به ادامه زندگی در مجتمع	ترک کردن این مجتمع مسکونی برای من بسیار سخت است.	۲۰/۴	۲/۴۳
		تلاش برای بهبود شرایط مجتمع	من حاضرم برای بهبود شرایط این مجتمع تلاش کنم.	۷۴/۵	۳/۹۳

وضعیت هر یک از شاخص‌های پژوهش با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای

از آنجا که داده‌های آماری از توزیع نرمال برخوردارند، از آزمون‌های پارامتریک جهت تحلیل داده‌ها استفاده می‌گردد. در این تحقیق جهت بررسی هر یک از متغیرها و گویه‌های تحقیق از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده می‌کنیم. در این آزمون:

۱. اگر مقدار P-Value بزرگتر از ۰/۰۵ باشد، متغیر مورد بررسی با مقدار آزمون (یعنی عدد ۳) تفاوت معناداری ندارد و مؤلفه در حد متوسط در جامعه آماری وجود دارد.

۲. اگر مقدار P-Value کوچکتر از ۰/۰۵ باشد، مؤلفه مورد بررسی با مقدار آزمون(یعنی عدد ۳) تفاوت معناداری دارد. در این حالت:

- اگر میانگین عامل مورد بررسی بالاتر از عدد ۳ بود، عامل مورد بررسی بصورت قوی در جامعه آماری وجود دارد،
- و اگر میانگین عامل مورد بررسی پایین تر از عدد ۳ بود، عامل مورد بررسی بصورت ضعیف در جامعه آماری وجود دارد.

در ادامه این بخش به تبیین و تفسیر متغیرهای تحقیق پرداخته می‌شود.

سنجش وضعیت شاخص کالبدی فضایی

در ادامه میانگین مشاهده شده نمرات شاخص‌ها ، از طریق آزمون t تک نمونه‌ای پرداخته شده است تا مشخص شود که آیا میانگین مشاهده شده در مقایسه با میانگین مورد انتظار متفاوت است یا خیر.

جدول۵ : آزمون **t** تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین مشاهده شده شاخص کالبدی فضایی با میانگین مورد انتظار

میانگین مشاهده شده	میانگین مورد انتظار	تفاوت میانگین	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۳/۱۳	۳	۰/۱۳	۱/۸۰۳	۹۹	۰/۰۷۵

برای سنجش شاخص کالبدی فضایی مجموعاً ۷ سؤال مورد استفاده قرار گرفته است. با توجه به جدول فوق مشاهده می‌شود، سطح معنی‌داری مقدار t محاسبه شده یعنی ۱/۸۰۳ با درجه آزادی ۹۹ بیشتر از ۰/۰۵ است (p=۰/۰۷۵ ، df=۹۹ ، t=۱/۸۰۳)، لذا تفاوت بین

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.7.26.5.9]

میانگین مشاهده شده و میانگین مورد انتظار معنی‌دار نیست(P>۰/۰۵). بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که میزان شاخص کالبدی فضایی در محدوده مورد مطالعه در حد متوسط است.

سنجش وضعیت شاخص عملکردی ساختاری

برای سنجش شاخص عملکردی ساختاری مجموعاً ۴ سؤال مورد استفاده قرار گرفته است. با توجه به جدول فوق مشاهده می‌شود، میانگین مشاهده شده نمره شاخص عملکردی ساختاری در محدوده مورد مطالعه ۲/۴۶ به دست آمده، که این مقدار از میانگین مورد انتظار یعنی ۳ کمتر است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری مقدار t محاسبه شده یعنی ۵/۴۳۰- با درجه آزادی ۹۹ کمتر از ۰/۰۵ است (p=۰/۰۰۰ ، ۹۹= df، ۵/۴۳۰- =t)، لذا تفاوت بین میانگین مشاهده شده و میانگین مورد انتظار معنی‌دار است(P<۰/۰۵). بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که میزان شاخص عملکردی ساختاری در محدوده مورد مطالعه پایینتر از حد متوسط است.

جدول۶: آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین مشاهده شده شاخص عملکردی ساختاری با میانگین مورد انتظار

میانگین مشاهده شده	میانگین مورد انتظار	تفاوت میانگین	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۲/۴۶	۳	-۰/۵۴	-۵/۴۳۰	۹۹	۰/۰۰۰

سنجش وضعیت شاخص دسترسی به خدمات شهری

برای سنجش شاخص دسترسی به خدمات شهری مجموعاً ۵ سؤال مورد استفاده قرار گرفته است. با توجه به جدول زیر مشاهده می‌شود، میانگین مشاهده شده نمره شاخص دسترسی به خدمات شهری در محدوده مورد مطالعه ۳/۰۰۲ به دست آمده، که این مقدار از میانگین مورد انتظار یعنی ۳ بیشتر است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری مقدار t محاسبه شده یعنی ۰/۰۲۵ با درجه آزادی ۹۹ بیشتر از ۰/۰۵ است (p=۰/۹۸۰ ، df=۹۹ ، t=۰/۰۲۵)، لذا تفاوت بین میانگین مشاهده شده و میانگین مورد انتظار معنی‌دار نیست(P>۰/۰۵). بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که میزان شاخص ۰/۰۲۵ دسترسی به خدمات شهری در محدوده مورد در حد متوسط است.

جدول۷ : آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین مشاهده شده شاخص دسترسی به خدمات شهری با میانگین مورد انتظار

میانگین مشاهده شده	میانگین مورد انتظار	تفاوت میانگین	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۳/۰۰۲	۳	۰/۰۰۲	۰/۰۲۵	۹۹	۰/۹۸۰

سنجش وضعیت شاخص مردم و روابط اجتماعی

برای سنجش شاخص مردم و روابط اجتماعی مجموعاً ۷ سؤال مورد استفاده قرار گرفته است. با توجه به جدول زیر مشاهده می‌شود، میانگین مشاهده شده نمره شاخص مردم و روابط اجتماعی در محدوده مورد مطالعه ۲/۹۶ به دست آمده، که این مقدار از میانگین مورد انتظار یعنی ۳ کمتر است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری مقدار t محاسبه شده یعنی ۰/۶۷۱- با درجه آزادی ۹۹ بیشتر از ۰/۰۵ است (p=۰/۵۰۴ ، ۹۹= df، ۰/۶۷۱- =t)، لذا تفاوت بین میانگین مشاهده شده و میانگین مورد انتظار معنی‌دار نیست(P>۰/۰۵). بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که میزان شاخص مردم و روابط اجتماعی در محدوده مورد مطالعه در حد متوسط است.

جدول۸ :آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین مشاهده شده شاخص مردم و روابط اجتماعی با میانگین مورد انتظار

میانگین مشاهده شده	میانگین مورد انتظار	تفاوت میانگین	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۲/۹۶	۳	-۰/۰۴	-۰/۶۷۱	۹۹	۰/۵۰۴

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.7.26.5.9]

سنجش وضعیت شاخص حس تعلق

برای سنجش شاخص حس تعلق مجموعاً ۴ سؤال مورد استفاده قرار گرفته است. با توجه به جدول زیر مشاهده می‌شود، میانگین مشاهده شده نمره شاخص حس تعلق در محدوده مورد مطالعه۲/۸۷ به دست آمده، که این مقدار از میانگین مورد انتظار یعنی ۳ کمتر است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری مقدار t محاسبه شده یعنی ۱/۳۷۰- با درجه آزادی ۹۹ بیشتر از ۰/۰۵ است (p=۰/۱۷۴ ، df=۹۹ ، t=-۱/۳۷۰)، لذا تفاوت بین میانگین مشاهده شده و میانگین مورد انتظار معنی‌دار نیست(P>۰/۰۵). بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که میزان شاخص حس تعلق در محدوده مورد مطالعه در حد متوسط است.

جدول۹: آزمون **t** تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین مشاهده شده شاخص حس تعلق با میانگین مورد انتظار

میانگین مشاهده شده	میانگین مورد انتظار	تفاوت میانگین	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۲/۸۷	۳	-۰/۱۳	-۱/۳۷۰	۹۹	۰/۱۷۴

بررسی مدل تحقیق در محدوده مورد مطالعه با روش مدلسازی معادلات ساختاری و نرم افزار SmartPls

«تجزیه و تحلیل ساختارهای کوواریانس» یا همان «مدل یابی معادلات ساختاری»، یکی از اصلی‌ترین روش‌های تجزیه و تحلیل ساختار داده‌های پیچیده و یکی از روش‌های نو برای بررسی روابط علت و معلولی است و به معنی تجزیه و تحلیل متغیرهای مختلفی است که در یک ساختار مبتنی بر تئوری، تاثیرات همزمان متغیرها را به هم نشان می دهد(آذر، ۱۳۸۱). در همین راستا، مدل تحقیق حاضر را با استفاده از روش مدلسازی معادلات ساختاری و نرم افزار SmartPls مورد بررسی قرار می‌دهیم.

بررسی پایایی و روایی مدل اندازه‌گیری

- سنجش پایایی مدل پژوهش توسط ضریب پایایی مرکب (CR)

شرط برقراری پایایی سازه این است که اندازهٔ پایایی مرکب (CR) از ۰/۷ بزرگتر باشد.. (فورنل و لارکر، ۱۹۸۱).

جدول۱۰ : شاخص پایایی مرکب

متغیر	پایایی مرکب(CR)
کالبدی-فضایی	۰/۸۰۸
عملکردی-ساختاری	۰/۸۷۲
دسترسی به خدمات شهری	۰/۸۱۷
مردم و روابط اجتماعی	۰/۷۱۸
حس تعلق	۰/۸۴۳
هویت مکان	۰/۸۳۳

- سنجش پایایی مدل پژوهش توسط ضریب آلفای کرونباخ

مقادیر ضریب آلفای کرونباخ جهت سنجش پایایی مدل به صورت زیر است (George and Mallery, 2003).

جدول۱۱ : شاخص برازش مدل پژوهش آلفای کرونباخ

شاخص	مقادیر Cronbachs Alpha
کالبدی-فضایی	۰/۷۷۳
عملکردی-ساختاری	۰/۷۹۵
دسترسی به خدمات شهری	۰/۸۷۳
مردم و روابط اجتماعی	۰/۸۶۱
حس تعلق	۰/۷۶۲
هویت مکان	۰/۷۰۱

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.7.26.5.9]

۱) ۰/۹ = عالی
۲) ۰/۸= خوب
۳) ۰/۷=قابل قبول
۴) ۰/۶ =سوال برانگیز
۵) ۰/۵ = ضعیف

با توجه به جداول بالا و اینکه مقادیر پایایی مرکب و آلفای کرونباخ مربوط به هر شاخص بالاتر از ۰/۷ است، مدل اندازه‌گیری پژوهش از پایایی مناسبی برخوردار است.

- میانگین واریانس به اشتراک گذاشته AVE

این شاخص توسط فورنل و لارکر (۱۹۸۱) پیشنهاد شد و برای این شاخص حداقل مقدار ۰/۵ ، مقدار بحرانی درنظر گرفته شده است. بدین معنا است که متغیر پنهان موردنظر حداقل ۵۰ درصد واریانس مشاهده‌پذیرهای خود را تبیین می‌کند.

جدول۱۲ : شاخص روایی همگرای مدل

شاخص	مقادیر AVE
کالبدی–فضایی	۰/۵۳۱
عملکردی–ساختاری	۰/۶۳۱
دسترسی به خدمات شهری	۰/۵۷۸
مردم و روابط اجتماعی	۰/۵۹۱
حس تعلق	۰/۵۸۵
هویت مکان	۰/۶۲۶

همچنان که در جدول بالا آمده است، مقادیر AVE تمامی‌شاخص‌ها بالاتر از ۰/۵ محاسبه شده و روایی همگرای مدل نیز تایید می‌شود.

برازش مدل ساختاری

مقادیر ضریب تعیین

معیار ضروری برای سنجش الگوی ساختاری ضریب تعیین(R^2) متغیرهای مکنون وابسته است. چین(۱۹۹۸) اندازه R^2 ۰/۱۹ و ۰/۳۳ و ۰/۶۷ در الگوی مسیر PLS را به ترتیب ضعیف، متوسط و قابل توجه توصیف نموده است. اندازه‌ها حاکی از مطلوب بودن آنها برای متغیرهای مکنون وابسته پژوهش است. برخلاف رویکرد مبتنی بر کوواریانس که از شاخص‌های متعددی برای برازش الگو استفاده می‌شود، رویکرد PLS فاقد شاخص برازش مبتنی بر" خی دو" به منظور بررسی میزان مطابقت الگوی نظری با داده‌های گردآوری شده است. این امر به ماهیت پیش بین محور PLS بستگی دارد.

جدول۱۳: مقادیر شاخص R Squares

شاخص	مقادیر R Squares
هویت‌مکان	۰/۷۵۹

با توجه به مقادیر بدست آمده از شاخص R^2، قوی و مناسب بودن مدل ساختاری نیز تایید می‌شود.

بار عاملی شاخص‌ها یا سؤال‌های پرسشنامه

در این مرحله بار عاملی مربوط به شاخص‌های سنجیده شده‌ی هر متغیر پنهان (متغیرهای آشکار) مورد بررسی قرار می‌گیرد. بارهای عاملی بالاتر از ۰/۴ مطلوب هستند وکمتر از آن باید حذف شوند. نمودار زیر بارهای عاملی هر شاخص را نشان می‌دهد:

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.7.26.5.9]

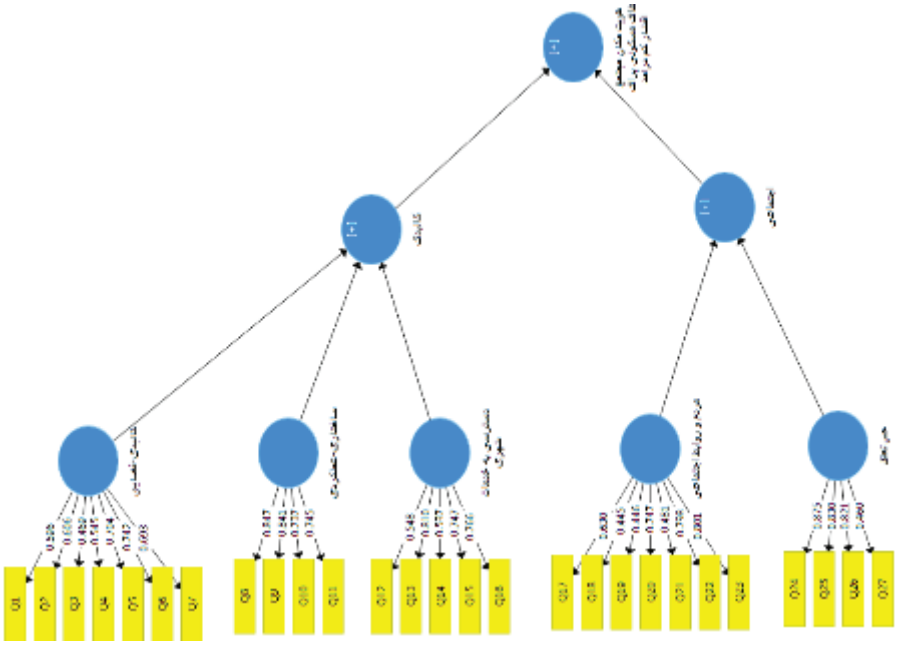

نمودار۳: مقادیر بارهای عاملی هر گویه

همان طور که ملاحظه می‌شود بار عاملی تمامی‌گویه‌های هر شاخص بالاتر از ۰/۴ بوده و هیچ سوالی از مدل حذف نشد.

مدل‌های ساختاری و اندازه‌گیری

همچنان که در نمودار بالا مشاهده می شود مقدار ضریب معناداری (آماره t) برای تمامی متغیرها بیشتر از ۱/۹۶ بوده است، بنابراین تاثیر متغیرهای " کالبدی-فضایی"، "عملکردی-ساختاری"، " دسترسی به خدمات شهری "، "مردم و روابط اجتماعی " و "حس تعلق" در نمونه‌های مورد مطالعه با ۹۵ درصد اطمینان تایید می‌شود و این متغیرها تاثیر معناداری بر ارتقا هویت مکان دارند.

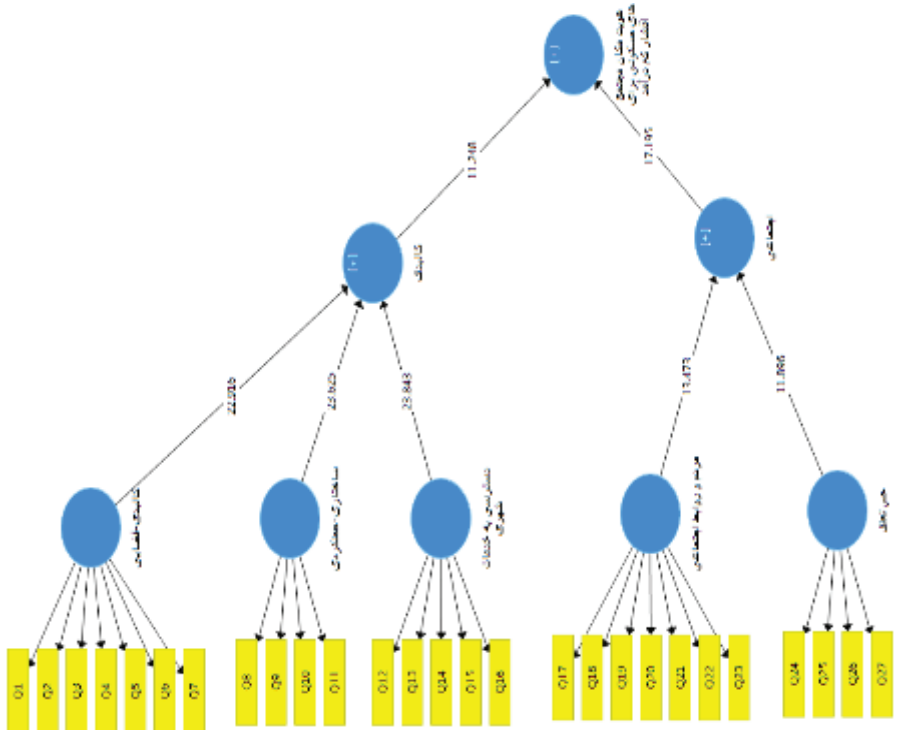

نمودار۴: مقادیر آماره t در مدل پایه

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.7.26.5.9]

نمودار ۴ نشان‌دهنده مدل‌های کلی خروجی نرم افزار PLS است که همزمان هم دربرگیرنده مدل ساختاری و هم مدل اندازه گیری می‌باشد. برای آزمون فرضیه از آماره t استفاده شد. برای بررسی معنادار بودن روابط نیز از اندازهٔ تی(t-value) استفاده شد که در نرم افزار پی.ال.اس با استفاده از الگوریتم راه اندازی خودکار[1] به دست می‌آید(آذر و همکاران، ۱۳۹۱). باید گفت که اگر مقدار ضریب مسیر بین متغیر مکنون مستقل و متغیر مکنون وابسته مثبت باشد نتیجه می‌گیریم که با افزایش متغیر مستقل شاهد افزایش در متغیر وابسته خواهیم بود.و بالعکس اگر مقدار ضریب مسیر بین متغیر مکنون مستقل و متغیر مکنون وابسته منفی باشد نتیجه می‌گیریم که با افزایش متغیر مستقل شاهد کاهش در متغیر وابسته خواهیم بود.

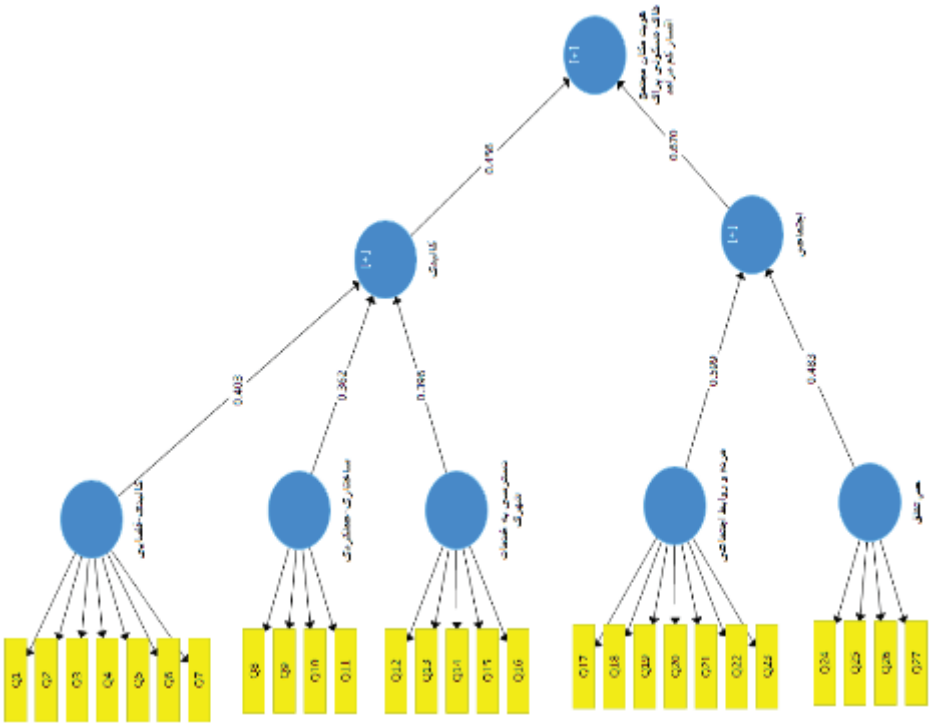

نمودار ۵: مقادیر ضرایب مسیر مدل پایه

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود مسیر روابط اجتماعی← اجتماعی← هویت مکان با ضریب مسیر ۰/۴۰۱ بحرانی‌ترین مسیر جهت ارتقا هویت مکان در مجتمع های مسکونی قشر کم‌درآمد در نمونه مورد مطالعه می‌باشد. پس از آن مسیر حس تعلق← اجتماعی← هویت مکان نیز با ضریب مسیر ۰/۳۲۳ تاثیر بسزایی در هویت مکان این مجتمع‌ها داشته است.

جدول ۱۴: آزمون فرضیات و ضرائب مسیر

مسیر	ضریب مسیر	وضعیت
کالبدی-فضایی← کالبدی← هویت مکان	۰/۱۸۳	پذیرش
ساختاری-عملکردی← کالبدی← هویت مکان	۰/۱۶۵	پذیرش
دسترسی به خدمات شهری← کالبدی← هویت مکان	۰/۱۸۰	پذیرش
روابط اجتماعی← اجتماعی← هویت مکان	۰/۴۰۱	پذیرش
حس تعلق← اجتماعی← هویت مکان	۰/۳۲۳	پذیرش

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.7.26.5.9]

بحث و نتایج

در این پژوهش داده‌های جمع آوردی شده از ۱۰۰ پرسشنامه که بین ساکنان مجتمع مسکونی مهر گل‌ها در همدان توزیع شده بود مورد مطالعه، ارزیابی و تحلیل قرار گرفت.

به طور کلی نتایج حاصل از این تحلیل‌ها به شرح زیر است:

- میزان شاخص کالبدی- فضایی در محدوده مورد مطالعه در حد متوسط است.
- میزان شاخص عملکردی-ساختاری در محدوده مورد مطالعه پایین‌تر از حد متوسط است.
- میزان شاخص دسترسی به خدمات‌شهری در محدوده موردمطالعه در حد متوسط است.
- میزان شاخص مردم و روابط اجتماعی در محدوده مورد مطالعه در حد متوسط است.
- میزان شاخص حس تعلق در محدوده مورد مطالعه در حد متوسط و پایین‌تر از حد مورد انتظار است.

بنابراین تاثیر متغیرهای " کالبدی-فضایی" ، "عملکردی-ساختاری" ، " دسترسی به خدمات شهری " ، "مردم و روابط اجتماعی " و "حس تعلق" در نمونه‌ی مورد مطالعه با ۹۵ درصد اطمینان تایید می‌شود و این متغیرها تاثیر معناداری بر ارتقا هویت مکان دارند.

از تحلیل و ارزیابی اطلاعات بدست آمده مشاهده می‌شود که مسیر روابط اجتماعی← اجتماعی← هویت مکان بحرانی‌ترین مسیر جهت ارتقا هویت مکان در مجتمع‌های مسکونی قشر کم‌درآمد در نمونه مورد مطالعه است. پس از آن مسیر حس تعلق← اجتماعی← هویت‌مکان نیز تاثیر بسزایی در هویت‌مکان این مجتمع داشته‌است.

بر اساس آنچه گفته‌شد، عناصر کلی موثر در شکل‌گیری احساس هویت نسبت به مکان در افراد در مجتمع مسکونی مهر گل‌های همدان به‌صورت مدل نهایی زیر تعریف خواهد شد.

نمودار۶: مدل نهایی پژوهش با توجه به جمع‌بندی خوانش عناصر هویت‌بخش در مجتمع مسکونی مهر گل‌ها

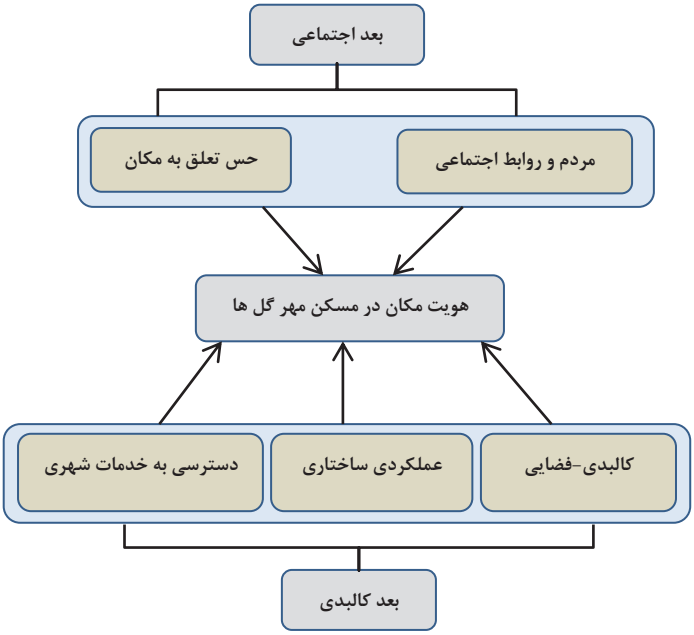

فهرست منابع

- اطهاری، ک.(۱۳۸۴). فقر مسکن در ایران :فقر سیاست اجتماعی. رفاه اجتماعی، شماره ۱۸ ، تهران :انتشارات دانشگاه علـوم بهزیسـتی و توانبخشی.
- پورمحمدی،م.(۱۳۹۳). برنامه ریزی مسکن.انتشارات سمت، تهران.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.7.26.5.9]

- حبیبی، س.م.،و اهری، .،ز و دیگران.(۱۳۶۷). مسکن حداقل. مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن.
- حبیب پور گتابی، ک.، و صفری، ش. (۱۳۸۸). راهنمای جامع کاربرد SPSSدر تحقیقات پیمایشی. چاپ ششم، تهران: نشر لویه.
- حبیبی، الف. (۱۳۹۱). آموزش کامل SPSS ؛ جزوه تصویری آموزش کامل SPSS . پارس مدیر، ۱۳۹۱.
- دلال پور محمدی، م. (۱۳۷۰). روشهای اساسی تأمین سرپناه برای خانوارهای کم درآمد شهری در کشورهای در حال توسعه دانشکده ادبیات و علوم انسانی تبریز. پاییز و زمستان ۱۳۷۰ - شماره ۱۴۰ و ۱۴۱.
- شفاعت، م. (۱۳۸۵). بررسی سیاست های مسکن گروه های کم درآمد در ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد سیاست و مطالعات ایرانیان، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران.
- صمدی فرد، ز.،و موحد، خ.، و جهانبخش، ح. (۱۳۹۲). بررسی نقش فضاهای باز مشترک در مجتمع های مسکونی امروز به عنوان یکی از عوامل پایداری اجتماعی در معماری بومی در افزایش امنیت شهری. همایش معماری و شهرسازی توسعه پایدار با محوریت از معماری بومی تا شهر پایدار، موسسه آموزش عالی خاوران، مشهد، دی ماه ۱۳۹۲.
- طاهایی، ع.(۱۳۸۱). تحلیل پدیده معماری پس تمدرن و نسبت آن با معماری معاصرایران. (رساله دکتری)دانشگاه تهران، تهران.
- مسعودی راد، م. (۱۳۸۸). پایان نامه کارشناسی ارشد، تحلیل جغرافیایی نسل دوم شهرهای جدید در برنامه ریزی شهری ایران. استاد راهنما : ناهید سجادیان، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- Carmines, E. G., & Zeller, R. A. (1979). Reliability and validity assessment (Vol. 17). Sage publications.
- Hulland, J., & Richard Ivey School of Business. (1999). Use of partial least squares (PLS) in strategic management research: A review of four recent studies. Strategic management journal, 20(2), 195-204.
- Kromhout. S, van Ham. M (2012). Social Housing: Allocation. International Encyclopedia of Housing and Home, 384-38.
- URL2:https://googleearth.com

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.7.26.5.9]